საბჭოთა მეხსიერების ფორმები თანამედროვე ქართულ ლიტერატურაში

ეკატერინე ბარამიძე

სამაგისტრო ნაშრომი წარდგენილია ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის მეცნიერებათა და ხელოვნების ფაკულტეტზე შედარებითი ლიტერატურათმცოდნეობის აკადემიური ხარისხის მინიჭების მოთხოვნების შესაბამისად.

სამაგისტრო პროგრამა: შედარებითი ლიტერატურათმცოდნეობა

სამეცნიერო ხელმძღვანელი: სალომე პატარიძე, ასისტენტ-პროფესორი

ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი

თბილისი 2026

აბსტრაქტი

წინამდებარე ნაშრომში განხილულია თანამედროვე ქართველი მწერლების: აკა მორჩილაძის *(ვეშაპი მადათოვზე, კუპიდონი კრემლის კედელთან)*, ბესო სოლომონაშვილისა (*ამბავი ძველი დახვრეტილებისა და ამბავი ახალი დასახვრეტებისა ანუ ამბავი ჯალათი პაპაჩემისა, დედაჩემის მამა რომ იყო; ლუმპენ მილენიუმი (სიმლაკრები ისტორიებისა და ისტორიები სიმულაკრებისა))* და ირაკლი მეტრეველის *(ნებადართული ჯადოქრობა)* ნაწარმოებები.

ნაშრომი იკვლევს მოცემულ ტექსტებში როგორაა წარმოჩენილი კომუნიკაციური, კულტურული, კოლექტიური მეხსიერების ფორმები და მნიშვნელობები, დავიწყებისა და გახსენების ფორმები, როგორც იდენტობის მიღწევის გზა. აჩვენებს როგორ იქცევა მემკვიდრეობითი მეხსიერება მომდევნო თაობებისთვის ტრავმად, როგორ ფორმირდება კრიტიკული აზროვნება, ანალიტიკური შეხედულება და თვითრეფლექსია, რომელსაც გმირები გახსენებით და კულტურული მეხსიერების ფორმირებით ახერხებენ, მეხსიერების საშუალებით როგორ იქმნება პერსონალური იდენტობა და როგორ ფორმირდება ავტო და ჰეტეროხატები.

ტექსტები განხილული იან ასმანის კომუნიკაციური და კულტურული მეხსიერების, *მე* და *ჩვენ* იდენტობის, ალეიდა ასმანის დავიწყებისა და გახსენების, არქივისა და *კანონის*, მორის ჰალბვაქსის კოლექტიური მეხსიერებისა და ჰირშის პოსტმეხსიერების თეორიების მიხედვით.

კვლევის საფუძველზე წარმოჩნდება, რომ ლიტერატურა, როგორც მეხსიერების მედია, ლიტერატურული პერსონაჟების მეხსიერების აღდგენის, დაარქივებისა და დავიწყების საშუალებით აღიდგეს წარსულს. განხილულ ტექსტებში მეხსიერების სხვადასხვა ფორმები საბოლოო ჯამში ავტო-ხატების ფორმირებას ახერხებს, აქედან გამომდინარე კი სხვის ჰეტეროხატსაც ქმნის.

საძიებო სიტყვები: *კომუნიკაციური მეხსიერება, კულტურული მეხსიერება, ჰეტერო-ხატი, ავტო-ხატი, დავიწყება, გახსენება, თანამედროვე ქართული ლიტერატურა.*

Abstract

This paper discusses the works of contemporary Georgian writers: Aka Morchiladze (*The Whale on Madatov*, *Cupid by the Kremlin Wall*), Beso Solomonashvili (*The Story of the Old Executed and the Story of the New to be Executed, or The Story of My Hangman Grandfather, Who Was My Mother's Father*; *Lumpen Millennium (Simulacra of Stories and Stories of Simulacra)*), and Irakli Metreveli (*Permitted Sorcery*).

The study explores how the forms and meanings of communicative, cultural, and collective memory, as well as the modes of forgetting and remembering, are depicted in these texts as a path toward achieving identity. It demonstrates how inherited memory turns into trauma for subsequent generations, and how critical thinking, analytical perspectives, and self-reflection are formed, which the characters achieve through remembering and shaping cultural memory. Furthermore, it examines how personal identity is constructed via memory and how auto-images and hetero-images are formulated.

The texts are analyzed through the lenses of Jan Assmann's theories of communicative and cultural memory, as well as "I" and "We" identity; Aleida Assmann's theories of forgetting and remembering, archive and canon; Maurice Halbwachs' collective memory; and Marianne Hirsch's postmemory.

Based on the research, it is revealed that literature, acting as a medium of memory, reconstructs the past through the process of restoring, archiving, and forgetting the memories of literary characters. In the discussed texts, various forms of memory ultimately succeed in forming auto-images, and consequently, generate the hetero-image of the "Other."

Keywords*: Communicative memory, Cultural memory, Hetero-image, Auto-image, Forgetting, Remembering, Contemporary Georgian literature*.